

IZVJEŠĆE O EVALUACIJI projekta

Uključi se!

Varaždin, travanj 2020.

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda

Grad Metković

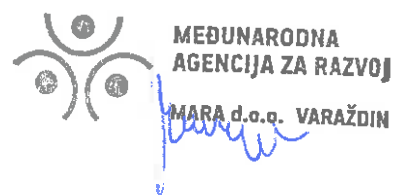
Općina Kula Metkova

Nositelj projekta: grad Metković, partner na projektu: općina Kula Norinska

Evaluator: Međunarodna agencija za razvoj/ MARA d.o.o.

Sadržaj ove evaluacije isključiva je odgovornost Međunarodne agencije za razvoj d.o.o. i Grada Metkovića te ni u kojem slučaju ne izražava stavove Europske unije. Evaluacija je izrađena u okviru projekta „Uključi se!“ koji je financiran iz Europskog socijalnog fonda, u okviru Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“ za razdoblje 2014.-2020.

Sadržaj:

1	UVOD	3
2	METODOLOGIJA IZRADE EVALUACIJE	5
3	ANALIZA	8
3.1	RELEVANTNOST	8
3.2	EFIKASNOST ILI DJELOTVORNOST	9
3.3	UČINKOVITOST ILI EFEKTIVNOST	19
3.4	UTJECAJ	21
3.5	ODRŽIVOST.....	24
4	MIŠLJENJE I PREPORUKE	28

1 UVOD

Evaluacija je proces u kojemu se na što je više moguć sistematičan i objektivan način pokušava procijeniti uspješnost provedbe projekta u okviru 5 osnovnih kriterija; relevantnost, učinkovitost, efikasnost, utjecaj i održivost projekta¹. Evaluacija istovremeno predstavlja i način upravljanja na temelju kojega djelujemo, ali i organizacijski proces za poboljšanje tekućih aktivnosti i planiranja budućih aktivnosti projekata. Rezultati evaluacije, tj. procjene sažeti su u ovom izvješčaju o procjeni kojeg, da ne bi došlo do zamjene termina, u daljnjem tekstu nazivamo Izvješčaj.

Izvješčaj uključuje rezultate završne vanjske evaluacije projekta „Uključi se!“ UP.02.1.1.06.0083, te smjernice za provedbu budućih projekata izrađenih na temelju analize postupaka i učinaka predmetnog projekta. Projekt „Uključi se!“ provodio se od strane grada Metkovića te partnera na projektu, općine Kula Norinska u periodu od 3. rujna 2018. godine do 3. ožujka 2020. godine. Projekt je produljen 1 puta za mjesec dana, prvi put do 03. travnja 2020. godine, budući da je Usluga mentorstva zahtijevala nešto dulje razdoblje provedbe zbog specifičnosti pristupa marginaliziranim skupinama, kako bi se zadovoljili pokazatelji projekta „Broj sudionika korisnika zajamčene minimalne naknade“ (10 polaznika) i odradilo ukupno 360 sati mentoriranja s korisnicima zajamčene minimalne naknade, postigli projektni ciljevi te povećala diseminacija projektnih rezultata u konačnici. Nakon toga zatraženo je još jedno produljenje za narednih mjesec dana zbog novonastalih izvanrednih okolnosti uzrokovanih pandemijom COVID-19. Na projektu su sudjelovali: Suvremeno učilište u Splitu, Vatroslav Vugdelija, Delta radio d.o.o., Danak d.o.o., Tiskara Pečat. Evaluacija je provedena od strane Međunarodne agencije za razvoj MARA d.o.o., Varaždin, tijekom ožujka i travnja 2020. godine.

Opći cilj projekta jest bio smanjiti nezaposlenost odnosno povećati mogućnosti za zapošljavanje marginaliziranih skupina i umanjiti rizik od socijalne isključenosti i siromaštva marginaliziranih skupina kroz uključenost tih osoba na tržište rada. Temeljem navedenog, projekt „Uključi se!“, predstavlja uzorit primjer suradnje jedinica lokalne samouprave koje su prepoznale zajedničke sličnosti i probleme i prijavile projekt s ciljem smanjenja broja nezaposlenih osoba pripadnika marginaliziranih skupina.

---

¹ Ovi evaluacijski kriteriji u skladu su s evaluacijskim kriterijima Odbora za pomoć u razvoju (DAC) Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD), te predstavljaju najbolju međunarodnu praksu u evaluacijskim analizama i predstavljanju njihovih rezultata

Specifični cilj projekta i njima pripadajući najvažniji rezultati su:

- jačanje stručnih znanja nezaposlenih osoba pripadnika marginaliziranih skupina
- provedbu programa obrazovanja odraslih i
- osnaživanje te razvoj mekih vještina nezaposlenih osoba pripadnika marginaliziranih skupina provedbom ciljanih programa, radionica i pružanja usluga mentorstva te na taj način povećati mogućnosti za zapošljavanje te umanjiti rizik od socijalne isključenosti i siromaštva pripadnika marginaliziranih skupina.

Najvažniji rezultati projekta:

- sudjelovanje i osposobljavanje te stjecanje certifikata pripadnika marginaliziranih skupina kroz provedbu verificiranog programa obrazovanja odraslih za program „Asistent/ica na EU projektima“ za obavljanje posla za koji postoji ponuda na tržištu rada te se očekuje da će se taj trend nastaviti i u skoroj budućnosti
- sudjelovanje i osposobljavanje te stjecanje certifikata pripadnika marginaliziranih skupina kroz provedbu verificiranog programa obrazovanja odraslih za program „Knjigovođa“ za obavljanje poslova vezanih uz vođenje poslovnih knjiga, analitičkog knjigovodstva, kalkulacija i obračuna te knjiženja poslovnih promjena
- stečena nova znanja i vještine koje će ubuduće moći primijeniti na poslu kroz razvoj i provedbu dva programa -"Komunikacijske, prezentacijske i pregovaračke vještine" i "Suradnja i timski rad"
- pružanje usluge mentorstva nezaposlenim osobama koji su korisnici zajamčene minimalne naknade s rezultatom izgradnje samopouzdanje i aktivaciji sudionika na tržištu rada.

Prvi dio evaluacije opisuje korištene evaluacijske metode i izvore informacija. Glavni dio izvještaja procjenjuje provedbu projekta prema ključnim evaluacijskim kriterijima. U poglavlju o efikasnosti projekta, koje čini glavni dio izvještaja, kako bi se postigao bolji pregled postignutih rezultata, poglavlje započinje tablicom koja prikazuje sažetak očekivanih i postignutih učinaka projekta. Završni dio izvještaja navodi ključne preporuke bazirane na područjima za mogući napredak, koje mogu, prema mišljenju evaluatora, biti korisne za povećanje razine održivosti rezultata postignutih u projektu te također poslužiti za neki budući projekt ovog tipa.

2 METODOLOGIJA IZRADE EVALUACIJE

Procjena uspješnosti projekta usmjerena je na a) internu procjenu provedbe i učinaka, b) vanjsku procjenu učinaka projekta. Prilikom procjene uspješnosti projekta korištena je metoda intervjua i analize projektne provedbene dokumentacije u suradnji s voditeljem projekta, te participativnog pristupa uključivanjem članova ciljne skupine u proces analize kako bi se utemeljeno donijela procjena učinka projekta na izravne korisnike.

U odnosu na svoje ciljeve, ova evaluacija ocjenjuje relevantnost rezultata projekta u pogledu potreba i utvrđenih ciljeva odnosno odgovara na pitanje primjerenosti ciljeva projekta u odnosu na probleme koji nastoji riješiti. Također, kriterij relevantnosti uključuje ocjenu koliko dobro zadani ciljevi projekta korespondiraju s određenim potrebama. U pogledu efikasnosti, evaluacija ocjenjuje u kojoj mjeri su postignuti određeni ciljevi i analizira čimbenike koji su utjecali na postizanje odnosno ne postizanje zadanih ciljeva te pobliže razmatra kako su uložena sredstva pretvorena u aktivnosti u smislu kvalitete, kvantitete, vremenskog okvira i kvalitete postignutih rezultata. Učinkovitost projekta pokazuje se kroz rezultate koji su doprinijeli ostvarenju cilja projekta. Također, obuhvaća i korist koju dobiva ciljna skupina. Utjecaj se procjenjuje na temelju procjene ključnih sudionika te analizi promjena koje su se desile pripadnicima ciljne skupine ali i široj okolini, a mogu se pripisati projektu. Održivost projekta ocjenjuje se kroz zadovoljstvo postignutih rezultata te kroz ocjenu vjerojatnosti postojanja koristi koja je proizašla iz projekta nakon završetka projekta odnosno nakon priljeva sredstava.

Prilikom procjene uspješnosti provedbe projekta, evaluator je:

- proučio cjelokupnu projektnu dokumentaciju koja uključuje prijavni obrazac A, web stranicu nositelja projekta na kojem su objavljivanje sve informacije vezane uz projekt, potpisne liste s održanih predavanja programa osposobljavanja, zapisnike sa sastanaka projektne tima i partnera na projektu, sve dostupne projektne izvještaje,
- proveo analize statističkih podataka državnih tijela te tijela lokalnih samouprava,
- proučio strateške smjernice razvoja uključenih lokalnih samouprava te nacionalne strategije razvoja povezane s Pozivom i projektom,
- proveo sastanke s voditeljem projekta i projektom timom te održavao komunikaciju s dodatnim pojašnjenjima telefonski te putem e-maila s voditeljem projektne tima,
- proveo procjenu učinaka putem evaluacijskih obrazaca usmjerenim korisnicima projektne rezultata.

Prilikom postupka prethodnog vrednovanja korišteni su svi spomenuti kriteriji integrirani u sljedeća evaluacijska pitanja:

Relevantnost
Do koje je mjere intervencija relevantna u smislu potreba, problema i pitanja utvrđenih u ciljanim skupinama?
U kojem socio-ekonomskom kontekstu se provodi projekt?
Efikasnost
Koliko su ekonomično iskorišteni resursi pretvoreni u učinke?
Koliko je utrošeno odnosno uloženo utjecalo na postignuće zadanih ciljeva?
Koje vrste aktivnosti su bile najdjelotvornije i najekonomičnije?
U kojoj mjeri aktivnosti projekta doprinose horizontalnim načelima?
Učinkovitost
Na koji način i u kojoj mjeri projekt „Uključi se!“ doprinosi postizanju općeg cilja Poziva?
Na koji način projekt „Uključi se!“ doprinosi rješavanju problema marginaliziranih skupina koji nisu zaposleni, ne obrazuju se niti osposobljavaju?
Jesu li sudionici po završetku aktivnosti zaposleni? Ukoliko ne, navesti razlog?
Bi li učinak bio ostvaren bez ESF potpora, ako da u kojoj mjeri?
Je li projekt proveden sukladno planiranom (financijski i fizički pokazatelji provedbe, okvir uspješnosti, postavljeni ciljevi)? Ukoliko ne, navesti razloge.
Utjecaj
Koje su intervencije bile najučinkovitije, za koju ciljanu skupinu te u kojem kontekstu?

Koliki je učinak projekta u kontekstu budućih mogućnosti zapošljavanja?
U kojoj mjeri je provedba projekta pridonijela ulasku na tržište rada?
Kakav bi bio status pojedinaca na tržištu rada bez sudjelovanja u projektu?
Održivost
Na koji način će učinci potraju nakon završetka projekta?
Jesu li rezultati trajni te može li se pretpostaviti da će biti trajni?

3 ANALIZA

3.1 RELEVANTNOST

Opći cilj projekta „Uključi se!“ je povećati mogućnosti za zapošljavanje te umanjiti rizik od socijalne isključenosti i siromaštva 35 pripadnika marginaliziranih skupina s područja Grada Metkovića i Općine Kula Norinska provedbom verificiranih programa obrazovanja odraslih, provedbom ciljanih programa za osnaživanje te pružanjem usluga mentorstva. Koristeći nova znanja i sposobnosti dobivena provedbom projekta, sudionici će biti u boljoj poziciji na tržištu rada prema poslodavcima ili se čak odlučiti za samozapošljavanje. Cilj ovog projekta u potpunosti je u skladu s Akcijskim planom Vijeća Europe za promicanje prava i potpunog sudjelovanja u društvu osoba s invaliditetom: poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom u Europi 2006.-2015. te Nacionalnom strategijom izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020. godine te mjerom 4.: Povećati dostupnost informacija i edukacija kojima se promiču različiti oblici samozapošljavanja osoba s invaliditetom i osigurati učinkovite mjere za poticanje samozapošljavanja osoba s invaliditetom. Također, ciljevi projekta u skladu s Strategijom borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014. - 2020.). Rezultati projekta će doprinijeti ostvarenju ciljeva Strategija Europa 2020: 75 % populacije u dobi između 20 - 64 godina trebalo bi biti zaposleno te 20 milijuna manje ljudi trebalo bi biti u opasnosti od siromaštva.

S obzirom na statističke podatke Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Dubrovačko-neretvanska županija je sa studenim 2017. godine imala registrirano 6277 nezaposlenih osoba od čega je čak 2097 osoba dugotrajno nezaposleno (33,04%), dok su 94 osobe s invaliditetom. Grad Metković u istom razdoblju broji 2411 nezaposlenih osoba (865 dugotrajno nezaposlene osobe, 21 osoba s invaliditetom), a Općina Kula Norinska 180 (97 dugotrajno nezaposlenih osoba, 4 osobe s invaliditetom). S obzirom na iznesene statističke podatke prijava nositelja projekta i partnera na projektu, na ovakav tip projekta bio je logičan, posebice u aspektu zadovoljenja općeg cilja povećanja mogućnosti za zapošljavanje te smanjenja rizika od socijalne isključenosti i siromaštva, stoga socio-ekonomski kontekst u potpunosti opravdava paket mjera programiran kroz projekt jer je usmjeren na rješavanje problema nezaposlenih pripadnika marginaliziranih skupina. Pronalazak odgovarajućih mjera za rješavanje nezaposlenosti pripadnika marginaliziranih skupina od iznimne je važnosti za jedinice lokalne samouprave koje su sudjelovale u projektu s obzirom na iznesene statističke podatke i udio pripadnika marginaliziranih skupina osoba u broju nezaposlenih.

Potrebe koje su nastale ovim projektom jest povećanje zapošljivost za 35 pripadnika ciljnih skupina (dugotrajno nezaposlene osobe, osobe sa invaliditetom, korisnici prava na zajamčenu minimalnu naknadu), ojačati osobne i transverzalne vještine kroz prezentacije, radionice, vježbe i predavanja o osnaživanju komunikacijskih i interpersonalnih vještina koje će im pomoći u komunikaciji s

potencijalnim poslodavcima. Temeljem potreba, nastao je i cilj, a to je povećati mogućnost zapošljavanja te umanjiti rizik od socijalne isključenosti i siromaštva 35 pripadnika marginaliziranih skupina.

Stope nezaposlenosti su više za pripadnike marginaliziranih skupina. Osiguravanje pristupa stjecanju programa osposobljavanja može poslužiti kao potpora usklađivanju osposobljavanja sa stvarnim potrebama tržišta rada i pridonijeti zapošljavanju ovih skupina.

Uzimajući u obzir djelokrug i ovlasti nositelja projekta te partnera na projektu, koje uključuje i brigu o socijalnoj skrbi te raznim mjerama i poticajima za zapošljavanje, jasno je da je ovaj projekt utemeljen na stvarnim razvojnim potrebama ciljanog područja te da će njegovi rezultati biti korišteni za otvaranje prilika i mogućnosti za zapošljavanje za pripadnike marginaliziranih skupina odnosno za sudionike u projektu.

3.2 EFIKASNOST/DJELOTVORNOST

Tablica 1. : Sažetak očekivanih i postignutih neposrednih učinaka projekta

Očekivani učinci	Postignuti učinci
Upravljanje, koordinacija i administracija projekta	<ul style="list-style-type: none"> ✓ novo zaposlen voditelja projekta, zaposlen tokom 18 mjeseci provedbe projekta (+ dodatni 1 mjeseca zbog prolongacije + zatraženo produljenje od još 1 mjeseca zbog izvanredne situacije COVID-19), temeljem Rješenja - Upravljao je projektnim aktivnostima koje imaju za cilj ostvarenje rezultata i ciljeva projekta, izvještavanje i financijsko upravljanje projektom ✓ projektni asistent osoba zaposlena putem Ugovora o radu u Gradu Metkoviću, za vrijeme trajanja cijelog projekta (10 sati mjesečno), pomagao novozaposlenom voditelju projekta u provedbi projektnih aktivnosti te financijskom upravljanju projektom
Izrađena i obavljena evaluacija projekta	<ul style="list-style-type: none"> ✓ angažirano vanjsko poduzeće koje evaluaciju izrađuje u posljednjem mjesecu provedbe projekta
Odabir pripadnika/ca ciljnih skupina	<ul style="list-style-type: none"> ✓ u sustav mikropodataka uneseno je ukupno 40 polaznika (jedna osoba je odustala – 39 pokazatelja)

Odabir verificiranih programa obrazovanja odraslih	<ul style="list-style-type: none"> ✓ u skladu s potrebama tržišta rada i nakon određene analize odabrana su dva programa obrazovanja odraslih – Asistent/ica na EU projektima i Knjigovođa
Angažiranje vanjskog poduzeća za provedbu programa osposobljavanja	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ugovor o nabavi usluga edukacije i osposobljavanja – Suvremeno učilište u Splitu (potpisan je i Dodatak Ugovoru o nabavi usluga edukacije i osposobljavanja zbog promjene u broju polaznika)
Provedba programa	<ul style="list-style-type: none"> ✓ uspješno održana predavanja i radionice u sklopu programa osposobljavanja svaki u trajanju od 120 sati ✓ uspješno su stekle 32 osobe certifikate iz provedenih programa
Razvoj ciljanih programa za razvoj i unaprjeđenje mekih vještina pripadnika/ca ciljnih skupina i angažiranje vanjskog poduzeća	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Angažirano vanjskog poduzeća MARA d.o.o. koje je razvilo i provelo ciljne programe za osnaživanje marginaliziranih skupina "Komunikacijske, prezentacijske i pregovaračke vještine" i "Suradnja i timski rad"
Provedeni programi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ provedba ciljanog programa "Komunikacijske, prezentacijske i pregovaračke vještine" u sklopu kojeg su polaznici stekli nova znanja i vještine koje će moći primijeniti pri pronalasku posla i kasnije na radnom mjestu ✓ provedba ciljanog programa "Suradnja i timski rad" u sklopu kojeg su polaznici stekli nova znanja i vještine te uvidjeli važnost suradnje i timskog rada što će im uvelike pomoći na radnim mjestima u budućnosti ✓ ukupan broj polaznika bio je 35
Pružanje usluga mentorstva	<ul style="list-style-type: none"> ✓ angažiran mentor Vatroslav Vugdelija putem Ugovora o djelu, koji je radio s 10 pripadnika ciljane skupine, korisnicima prava na zajamčenu minimalnu naknadu
Početna i završna konferencija za medije	<ul style="list-style-type: none"> ✓ vezano za angažiranje vanjskog poduzeća za održavanje početne i završne konferencije, Grad Metković se

	<p>prethodno očitovao da će samostalno pristupiti organiziranju istog, a troškovi će biti potrošeni unutar stavke na promidžbu i vidljivost - iznos ostaje isti</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ završna konferencija otkazana zbog više sile odnosno zbog izvanredne situacije uzrokovane pandemijom COVID-19 ✓ angažiran je Delta radio d.o.o. te su održane 3 radijske emisije i 135 spotova u sklopu projekta i još 25 spotova se planiralo emitirati u ožujku, za najavu završne konferencije, ali je ista otkazana pa su spotovi emitirani u travnju
Letci s informacijama o projektu	<ul style="list-style-type: none"> ✓ dizajnirano, tiskano i podijeljeno 300 komada A5 letaka umjesto 500 letaka ✓ dizajnirano, tiskano i podijeljeno 100 komada rokovnika A4, Rollup baner, izrađen i implementiran logotip projekta, izrađeno 150 komada kemijskih olovaka i 40 komada Notesa A5
Plakati s informacijama o projektu	<ul style="list-style-type: none"> ✓ umjesto 20 plakata postavljeno je 30 komada plakata s informacijama o projektu
Ažuriranje web stranice prijavitelja i partnera	<ul style="list-style-type: none"> ✓ redovno je ažurirana web stranica prijavitelja i partnera na projektu, provedba projekta popraćena je od strane lokalnih medija, redovno su objavljivani članci na službenoj stranici grada te na lokalnim portalima

Projekt „Uključi se!“, kako sam naziv kaže, cilja na uključivanje pripadnika marginaliziranih skupina na tržište rada kroz sudjelovanje na projektu te se projektom želi povećati mogućnost za zapošljavanje, umanjiti rizik od socijalne isključenosti i siromaštva marginaliziranih skupina i poboljšati kvalitetu rada stručnjaka koji rade s marginaliziranim skupinama. Specifični ciljevi projekta izravno odgovara programima provedenima u sklopu projekta. Projekt je na temelju aktivnosti i učinaka bio podijeljen na 4 radna paketa.

Prvi radni paket projekta – Upravljanje i administracija – sastoji se od 2 aktivnosti. 1. angažiranje osoba za poslove upravljanja i administracije projekta i 2. izrada ex post evaluacije. U svrhu postizanja vođenja i koordinacije projekta, zaposlen je voditelj projekta putem ugovora o radu s gradom Metkovićem na samom početku provedbe projekta, jedan zaposlenik angažiran je kao administrator

projekta za vrijeme trajanja projekta te su održana 4 sastanka članova projektnog tima. Projektni tim od 3 člana formiran je u prvoj fazi provedbe projekta i čine ga novozaposleni voditelj projekta te 1 zaposlenik prijavitelja Grada Metkovića i 1 zaposlenik partnera na projektu odnosno Kule Norinske. I prijavitelj i partner ispunjavaju sve uvjete i posjeduju pravne, financijske i operativne kapacitete koji su potrebni za provedbu projekta. Projektna aktivnosti uspješno su provedene, napisana sva projektna izvješća te interno evaluacijsko izvješće.

Drugi radni paket – Odabir i provedba verificiranih programa obrazovanja odraslih - sastojao se od 3 aktivnosti, a to su : odabir pripadnika ciljnih skupina te odabir verificiranih programa obrazovanja odraslih, angažiranje vanjskog poduzeća za provedbu programa osposobljavanja i provedba programa za „Asistenta/icu na EU projektima“ i „Knjigovođu“.

Cilj prve aktivnosti bio je pronalaženje odgovarajućih kandidata (pripadnika marginaliziranih skupina – nezaposlene osobe uključujući dugotrajno nezaposlene te osobe koje primaju zajamčenu minimalnu naknadu) za sudjelovanje u prilagođenom osposobljavanju iz evidencije Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. To je uključivalo nezaposlene osobe koje nemaju posao uključujući dugotrajno nezaposlene osobe, raspoložive su za posao i aktivno traže posao, a nisu redoviti učenici ili studenti te procjenu karakteristika kandidata što je podrazumijevalo sveobuhvatan pregled psihofizičkih sposobnosti i sklonosti. Dugotrajna nezaposlenost predstavlja problem koji posebice pogađa osjetljive skupine, zbog čega je potrebno provoditi aktivnosti usmjerene na aktivaciju i povećanje zapošljivosti navedenih skupina. Nezaposleni korisnici prava na zajamčenu minimalnu naknadu su u izrazito nepovoljnom položaju na tržištu rada i suočavaju se s dodatnim ograničenjima u traženju posla i ulasku na tržište rada. Pravo na zajamčenu minimalnu naknadu ostvaruje svaka osoba ili kućanstvo koje nema dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba, a ista nije u mogućnosti ostvariti svojim radom, primitkom od imovine ili na drugi način. Selekciju su provodili zaposlenici HZZ-a. Od ukupnog broja polaznika, 28 osoba pripada skupini dugotrajno nezaposlenih osoba i 11 ih pripada skupini korisnika prava na zajamčenu minimalnu naknadu. 32 korisnika uspješno je steklo certifikat iz područja osposobljavanja : 18 osoba kao polaznik programa „Asistent/ica na EU projektima“ i 14 osoba kao polaznik programa „Knjigovođa“. Planirana predavanja u sklopu kurikuluma kako su planirana tako su i odrađena te nije bilo nikakve potrebe za promjenom planiranih aktivnosti.

Angažiranje vanjskog poduzeća za provedbu programa osposobljavanja ostvareno je na način da su odabrani i angažirani stručni predavači te se osigurala odgovarajuća oprema za implementaciju osposobljavanja za navedene programe. Potrebna oprema bila je osigurana od strane Suvremenog učilišta u Splitu. Čak 76% korisnika bilo je zadovoljno načinom izlaganja tema u sklopu provedbe navedenih programa u pogledu teorije, prakse i konkretnih primjera.

Provedbom treće aktivnosti postignut je očekivani učinak temeljem provedbe 120-satnog predavanja za 2 programa osposobljavanja prema potrebama tržišta rada te je ostvaren cilj jačanje stručnih znanja nezaposlenih osoba pripadnika marginaliziranih skupina.

Treći radni paket sastoji se od 4 aktivnosti: razvoj ciljanih programa za razvoj i unaprjeđenje mekih vještina pripadnika ciljane skupine, angažiranje vanjskog poduzeća za razvoj i provedbu ciljnih programa, provedba programa „Komunikacijske, prezentacijske i pregovaračke vještine“ i „Suradnja i timski rad“ i pružanje usluge mentorstva putem angažiranja mentora. U svrhu pružanja profesionalnih usluga rehabilitacije i jačanja mekih vještina pripadnika marginaliziranih skupina te kako bi se osobe dodatno motivirale razrađeni su ciljani programi kako bi navedene osobe dobivale prilagođenu potporu u procesu pronalaženja posla, bile poticane na razvijanje radne odgovornosti i motivirane za djelovanje i rješavanje vlastitih problema te je zbog ostvarenja ove aktivnosti uspješno angažirano vanjsko poduzeće. Poduzeće Mara d.o.o., provelo je predavanja u sklopu oba programa s ciljem stjecanja dodatne motivacije za korisnike i novih znanja i vještina koje će ubuduće moći primijeniti na poslu. U svrhu pružanja usluga mentorstva za pripadnike ciljane skupine korisnicima prava na zajamčenu minimalnu naknadu angažiran je mentora putem Ugovora o djelu, koji je radio s 10 pripadnika ciljane skupine. Rad je ostvaren s osobama jedan na jedan te je za svakog pripadnika ciljane skupine izrađen individualni plan te je ostvaren planirani učinak i cilj aktivnosti.

Četvrti radni paket – Promidžba i vidljivost - sastoji se od 4 aktivnosti koje su usmjerene na informiranje i promidžbu samog projekta. Iako je prvotno bilo zamišljeno da se promidžba i vidljivost ostvare kroz angažiranje vanjskog poduzeća za održavanje početne i završne konferencije za medije, kroz podjelu 500 letaka i postavljanjem 20 plakata na kraju se promidžba i vidljivost projekta ostvarila kroz održane radijske emisije koje su održane u suradnji s Radio Delta d.o.o., te kroz podjelu promo materijala. Projektni tim je ovu aktivnost modificirao kako bi se povećao broj obaviještenih osoba za cijelo vrijeme trajanja projekta, tj. kako bi se čim više i bolje utjecalo na vidljivost cijelog projekta. U svrhu promidžbe i vidljivosti projekta angažirana je tiskara Pečat te je naručen promo materijal i to: Rokovnik A4 – 100 komada, Rollup baner – 1 komad, plakat – 30 komada, letak A5 – 300 komada, izrada i implementacija logotipa projekta, kemijska olovka – 150 komada, notes A5 + tisak – 40 komada. Također, projektni tim je redovito ažurirao web stranicu prijavitelja i partnera za vrijeme trajanja projekta te je i time uspješno osigurao vidljivost projekta. Aktivnosti su uspješno provedene uz određene modifikacije u toku s ciljem boljeg učinka.

Horizontalna načela definirana u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. odnose se na:

- održivi razvoj,

- promicanje ravnopravnosti žena i muškaraca,
- zabranu diskriminacije,
- pitanje partnerstva i
- upravljanje na više razina

Projekt je doprinio ravnopravnosti spolova i nediskriminaciji time što je poticao socijalno uključivanje i pružao podršku za lakše zapošljavanje teže zapošljivih skupina na tržištu rada, točnije dugotrajno nezaposlenih osoba, osoba s invaliditetom i nezaposlenih osoba koji su korisnici prava na zajamčenu minimalnu naknadu. Prilikom odabira korisnika nije bilo diskriminacije po niti jednoj osnovi te je u programe osposobljavanja i ciljanih programa za osnaživanje marginaliziranih skupina bilo omogućeno uključivanje svim prihvatljivim osobama prema definiciji Uputa za prijavitelje neovisno o njihovom spolu, nacionalnoj pripadnosti, spolnom opredjeljenju, imovinskom statusu itd. Uključivanje u projekt omogućeno je i nezaposlenim osobama s invaliditetom, obzirom da su upravo oni jedna od podskupina ciljane skupine projekta, čime se osigurava njihovo osnaživanje i stjecanje uvjerenja o osposobljavanju te se dugoročno utječe na njihovo (samo)zapošljavanje i bolju poziciju na tržištu rada. Među sudionicima bila je 1 osoba s invaliditetom ali nije bilo potrebe da se prostorije u kojima su se održavali svi programi osposobljavanja i ciljani programi za osnaživanje marginaliziranih skupina prilagode za osobe s invaliditetom (rampa) iz razloga što dotična osoba obavlja sve radnje samostalno. Također, pri zapošljavanju novog voditelja projekta, dane su jednake mogućnosti svim osobama, bez obzira na spol, dob, rasu, vjeru, a mogućnost zaposlenja dana je i osobama s invaliditetom.

Projekt je doprinio zaštiti okoliša tako da se, gdje je god to bilo moguće, koristio elektronički mediji za komunikaciju, a u situacijama gdje to nije bilo moguće materijali su se printati obostrano radi smanjenja potrošnje papira i uštede. Materijali koji su bili namijenjeni za jednokratnu upotrebu odvojeni su u za to predviđene kante kako bi bili reciklirani. Također, sudionike se poticalo na korištenje javnog prijevoza ili dijeljenje prijevoza kako bi se smanjilo onečišćenje okoliša.

Također, projekt uključuje partnerstvo dviju jedinica lokalne samouprave koje se dodatno ojačalo za vrijeme trajanja projekta, te će se svakako nastaviti i u budućnosti, zajedničkim radom i prijavama na slične projekte financirane od strane Europske unije. Sve projektne aktivnosti provodile su se transparentno, u skladu sa zadanim vremenskim okvirima projekta osim što se sukladno Odluci o dozvoli produljenja razdoblja provedbe projekta u okviru Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020“ i omogućavanju produljenja roka za povrat sredstava uslijed pandemije COVID – 19, prolongirao rok od 1 mjeseca. Također, sve projektne aktivnosti adekvatno su evidentirane, potkrijepljene dokazima, a izvještaji Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, slali su se sukladno Ugovoru o dodjeli bespovratnih sredstava.

Što se tiče financijskog upravljanja projektom prema projektnoj dokumentaciji intenzitet potpore odnosno proračun projekta iznosio je 630.272,20 kn. Projekt je u 100% iznosu sufinanciran od strane Europskog socijalnog fonda. Proračun projekta sadrži četiri elementa, a to su: Odabir i provedba verificiranih programa obrazovanja odraslih, razvoj i provedba ciljnih programa za osnaživanje marginaliziranih skupina, promidžba i vidljivost te upravljanje projektom i administracija. Svaki navedeni element proračuna sastoji se od stavke troškova koji su detaljno predviđeni proračunom te su prikazani i u slijedećoj tablici usporedno s troškovima koji su određeni preraspodjelom:

Tablica 2: Usporedba početnog i završnog proračuna nakon preraspodjele troškova

Element projekta	Stavka troška	Proračun	Završni proračun (nakon svih preraspodjela)
1. Odabir i provedba verificiranih programa obrazovanja odraslih	Program osposobljavanja – Asistent/ica na EU projektima	180.000,00 kuna	
	Program osposobljavanja - Knjigovođa	67.500,00 kuna	
	UKUPNO:	247.500,00 kuna	207.050,00 kuna
2. Razvoj i provedba ciljnih programa za osnaživanje marginaliziranih skupina	Razvoj i provedba programa „Komunikacijske, prezentacijske i pregovaračke vještine“	75.000,00 kuna	
	Razvoj i provedba programa „Suradnja i timski rad“	30.000,00 kuna	
	UKUPNO:	105.000,00 kuna	126.000,00 kuna
	Usluga mentorstva	60.000,00 kuna	65.000,00 kuna
			Dodana stavka proračuna EP.2. Osvježenje za sudionike na edukaciji 5.000,00 kuna

V Promidžba i vidljivost	Promidžbeni materijali i aktivnosti	32.000,00 kuna	28.687,50 kuna
			Dodane stavke proračuna V. 2 Reprerentacija – 5.800,00 kuna i V.3. Organizacija domjenka/završne konferencije 3.912,50 kuna
	UKUPNO:	32.000,00 kuna	38.400,00 kuna
PM Upravljanje projektom i administracija	Voditelj projekta	126.000,00 kuna	133.000,00 kuna
	Projektni asistent	11.628,00 kuna	11.628,00 kuna
	Evaluacija projekta	27.500,00 kuna	22.500,00 kuna
	Neizravni troškovi	20.644,20 kuna	21.694,20 kuna
	UKUPNO:	185.772,20 kuna	188.822,20 kuna
UKUPNO:	630.272,20 kuna	630.272,20 kuna	

Za prvi element projekta, proračunom je ukupni iznos prihvatljivih troškova iznosio 247.500,00 kuna, za drugi element 165.000,00 kuna, za promidžbu i vidljivost 32.000,00 kuna te za upravljanje projektom i administraciju 185.772,20 kuna. Ukupno je do nastanka evaluacije, posredničkom tijelu razine 2, Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, Uredu za financiranje i ugovaranje projekata Europske unije, poslano pet ZNS-a za svako izvještajno razdoblje u redovnom roku. Također, tokom provedbe projekta dogodile su se četiri alokacije koje su također vidljive u gore navedenoj tablici.

Prvom alokacijom dodana je nova stavka – reprezentacija - koja se dodala u svrhu održavanja svečane javne dodjele certifikata s pripadajućim medijskim sudjelovanjem i osvježenjem za sudionike projekta, medijske kuće i ostale sudionike (edukatori, voditelje, suradnike i dr.). Iz tog razloga, nakon preraspodjele dio u iznosu od 6.400,00 kn oduzeo se od elementa proračuna „Odabir i provedba verificiranih programa obrazovanja odraslih“ te je nakon alokacije iznosio 241.000,00 kuna umjesto

prvotnih 247.500,00 kuna.

Nakon druge preraspodjele sredstava iznos od ukupno 33.000,00 kuna se preraspodjeljuje na Element 2. "Razvoj i provedbu ciljanih programa za osnaživanje marginaliziranih skupina", stavku Razvoj i provedba programa u iznosu od 21.000,00 kn i na stavku Usluge mentorstva u iznosu od 12.000,00 kuna. Preraspodjela se dogodila iz razloga što se program "Komunikacijske, prezentacijske i pregovaračke vještine" proširio dodatnim interaktivnim treningom uz predavača tako što je svaki polaznik prolazio kroz niz vježbi i zadataka u planiranju prezentacije i strukture same izvedbe, te grupne vježbe u kojima se vježbao javni nastup i učinci neverbalne i verbalne komunikacije na isti. Također, u program su se dodale vježbe formalnih i neformalnih stilova pisanja, u cilju osnaživanja transverzalnih vještina. Programom se povećao broj radionica. Ovim se postigla kvalitetnija provedba projekta i bolji projektni rezultati, te taj iznos uključuje i eventualne troškove predavača (smještaj, prijevoz). Obzirom da je na stavci „Programi osposobljavanja“ (pod Elementom 1.) ostvarena ušteda od 40.450,00 kuna iz razloga što je sudjelovalo 32 sudionika, a ne kako je prvotno predviđeno 35, nakon okončane javne nabave i odrađenih edukacija za verificirane programe osposobljavanja (Knjigovođa i Asistent/ica na EU projektima), pravilnom preraspodjelom ostvarila se kvalitetnija provedba i bolji učinak na projektne rezultate. Iznos od 12.000,00 kn realociran je na stavku „Usluga mentorstva“ te konačni trošak nakon druge preraspodjele na predmetnoj stavci iznosi 72.000,00 kn. S ovih dodatnih 12.000,00 kn financiralo se proširenje usluge mentorstva tako da je predavač, osim individualnog rada sa svakim pripadnikom ciljane skupine, pomagao korisniku pri pisanju životopisa, motivacijskog pisma i molbi za posao. S tim se povećao broj individualnih sati, a cijena sata ostala je ista (ukupni trošak sata je 200,00 kuna).

Trećom preraspodjelom sa stavke "Usluga mentorstva" umanjio se iznos od 5.000,00 kuna na drugu novootvorenu stavku – "Osvježenja za sudionike edukacija" kako bi se u potpunosti zadovoljili pokazatelji i doprinijelo projektnom cilju na optimalan način omogućivši što veću posjećenost radionica i zadovoljstvo samih polaznika. Preraspodjelom od 5.000,00 kuna unajmljen je aparat za kavu uz ampule čaja i kave, kupljeni su suhi keksi i za edukacije i mentorstvo (35 polaznika edukacija + 10 polaznika zajamčene minimalne naknade) do kraja veljače 2020. godine.

Posljednjom preraspodjelom s elementa „Odabir i provedba verificiranih programa obrazovanja odraslih“, stavke Programi osposobljavanja, preraspodijelilo se 1.050,00 kuna na element "Upravljanje projektom i administracija", stavka Neizravni troškovi. Također, na element "Upravljanje projektom i administracija" preraspodijeljeno je još i 2.000,00 kuna na stavku Voditelj projekta, koja se provodila unutar Elementa 2. Razvoj i provedba ciljanih programa za osnaživanje marginaliziranih skupina. S Elementa „Promidžba i vidljivost“, stavke Reprerentacija, realocirano je 600,00 kuna na stavku Organizacija svečane konferencije. Razlog tome je nepotrošeni iznos od 600,00 kuna sa stavke

Reprezentacija te je otvorena nova stavka unutar Elementa V Promidžba i vidljivost - Organizacija svečane konferencije za podjelu završnih certifikata s prigodnim domjenkom za polaznike edukacija koji su završili edukaciju transverzalnih (soft) vještina u iznosu od 3912,50 kn i na taj način je preraspodijeljeno 3.312,50 kuna sa stavke Promidžbeni materijali i aktivnosti i 600,00 kuna sa stavke Reprezentacija. S obzirom na novo nastalu situaciju uzrokovanu pandemijom COVID-19 i u skladu s Odlukom Vlade RH i Civilnog stožera, završna konferencija se nije održala.

Dodatkom Ugovoru, (KLASA: 910-01/18-19/65), prolongirano je vrijeme trajanja projekta do 03. travnja 2020. godine te je iz tog razloga dodano na stavku voditelj projekta dodatnih 7.000,00 kuna za mjesec ožujak i to s dva elementa: s Elementa Razvoj i provedba ciljanih programa za osnaživanje marginaliziranih skupina, stavka Usluga mentorstva 2.000,00 kuna, kao što je i prethodno navedeno, i s Elementa Upravljanje projektom i administracija, stavka Evaluacija projekta 5.000,00 kn. Preraspodjela sredstava je nužna za provedbu projekta jer je voditelj projekta odgovoran za upravljanje projektnim aktivnostima koje imaju za cilj ostvarivanje rezultata i ciljeva projekta, izvještavanje i financijsko upravljanje projektom, te za pravilno dovršenje projekta odnosno potrebno je sastaviti i predati posljednji ZNS i završno izvješće.

Temeljem gore navedenog, analiza troškova dobro je strukturirana s obzirom da nema odstupanja troškova na temelju početnog proračuna i završnog nakon svih preraspodjela koje su se desile tokom provedbe projekta s ciljem što boljih ostvarenja ciljeva ali i sa svrhom bolje provedbe samog projekta. Svi navedeni troškovi su se pokazali kao neophodni za provedbu projekta te su u svrhu promidžbe i vidljivosti dodane još dvije stavke pa se temeljem toga smatra da su preraspodijeljeni troškovi opravdani te da su se ispunili svi uvjeti vidljivosti koji su navedeni u Uputama za korisnike. Predviđeni troškovi odgovaraju aktivnostima koje su se provodile, dok njihova struktura i visina odgovara potrebama razvoja predmetnog projekta.

Do sada su dobivena Odobrenja troškova od strane PT 2 za svih 5 ZNS-a. Na temelju predanih ZNS-a broj 3. i broj 4., utvrđenih su neprihvatljivi troškovi, dok su temeljem svih ostalih ZNS-a svi troškovi prihvatljivi te je PT 1 izvršilo uplatu prihvatljivih troškova sukladno čl. 3. Ugovora. Neprihvatljivi troškovi iz ZNS-a broj 3. odnose se na element projekta PM. Upravljanje projektom i administracija, stavku troška PM.1. Voditelj projekta – naknada troškova prijevoza djelatnika s posla i na posao, u iznosu od 1.408,00 kuna koji se odnose na neprihvatljive troškove sukladno članku 12.2 Općih uvjeta Ugovora. 211,20 kuna neprihvatljiv je trošak sukladno članku 3.5. Posebnim uvjetima Ugovora, a odnosi se na element projekta PM. Upravljanje projektom i administracija, stavku troška PM.4. Neizravni troškovi. Temeljem odobrenja ZNS-a broj 4., neprihvatljivi troškovi iznose 126,50 kuna, a odnose se na element projekta PM. Upravljanje projektom i administracijom. Iznos od 110,00 kuna odnosi se na stavku troška PM.1. Voditelj

projekta – naknada troškova prijevoza djelatnika s posla i na posao, također sukladno članku 12.2 Općih uvjeta Ugovora, a iznos 126,50 kuna na stavku troška PM.4. Neizravni troškovi sukladno članku 3.5. Posebnim uvjetima Ugovora. Prihvatljivi troškovi prijevoza s posla i na posao smatraju se stvarno nastali troškovi prema cijeni mjesečne odnosno pojedinačne karte te su u visini priložene prijevozne karte troškovi u potpunosti bili prihvatljivi.

U skladu sa svim navedenim struktura troškova i njihova visina u potpunosti odgovara potrebama realizacije predmetnog projekta. Udio neprihvatljivih troškova projekata iznosi tek 0,27% u odnosu na ukupno utrošena sredstva. Ovaj postotak je niski te se na temelju njega može kako su korisnici osigurali adekvatnu razinu praćenja i kontrole troškova. Proračuna je adekvatno podijeljen na elemente te su aktivnosti odnosno stavke troška pravilno raspodijeljene u svrhu postizanja općeg i specifičnog cilja sukladno Uputama za prijavitelje.

3.3 UČINKOVITOST/EFEKTIVNOST

Projekt je bio u skladu s inicijalnim vremenskim rasporedom, u kojem su postignuti planirani ishodi i rezultati. Prolongacija provedbe bila je u skladu s Odlukom o dozvoli produženja razdoblja provedbe projekata u okviru Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.“ i omogućavanju produženja roka za povrat sredstava uslijed pandemije COVID-19, od 1 mjeseca zbog izvanrednih okolnosti koje su nastupile ali prolongacija nije utjecala na provedbu planiranih aktivnosti. Na ostvarenje cilja zapošljavanja je utjecalo odnosno moglo je utjecati s obzirom da je zbog takvih izvanrednih okolnosti zaustavljeno zapošljavanje. Pronalaženje modela za brzo, učinkovito i održivo rješavanje nezaposlenosti koje je nastupilo zbog izvanredne situacije uzrokovane pandemijom ali i pripadnika marginaliziranih skupina jedan je od prioriteta u kontekstu poticanja gospodarskog rasta i oporavka od gospodarske i financijske krize.

U sustavu mikropodataka ukupno je 40 polaznika, no s obzirom da je jedna osoba odustala na samom početku, 39 polaznika nalazi se ukupno u sklopu projekta. Od toga, 28 sudionika pripada u skupinu dugotrajno nezaposlenih, a 11 osoba su korisnici prava na zajamčenu minimalnu naknadu. U analizi ostvarenog, potrebno je naglasiti kako je u provedbi intervencije došlo do izmjene broja sudionika s obzirom da je u projektnoj dokumentaciji bilo planiralo uključiti 35 sudionika. Došlo je do prilagodbe stvarnoj potrebi odnosno zainteresiranosti sudionika. S obzirom da je edukaciju završilo 32 polaznika i da je podijeljeno 32 certifikata, iz tog razloga došlo je i do potpisivanja Dodatka ugovora s Suvremenim učilištem u Splitu. Prvotni Ugovor o nabavi usluga edukacije i osposobljavanja bio je potpisan u vrijednosti od 129.000,00 kn, te je zbog smanjenja broja polaznika potpisan Dodatak u vrijednosti od 118.000,00 kn. Većina korisnika, čak 70 % njih ocijenilo je s najvišom ocjenom zadovoljstvo procedurama

kroz koje su morali proći da bi mogli sudjelovati na projektu.

Cilj aktivnosti upravljanja projektom bio je osigurati uspješnu provedbu projekta te je on u potpunosti postignut. Aktivnost se sastojala od sljedećih pod-aktivnosti: zapošljavanje voditelja/voditeljice projekta putem Ugovora o radu s gradom Metkovićem na samom početku provedbe projekta, jedan zaposlenik angažiran kao administrator projekta za vrijeme trajanja projekta, održana 4 sastanka članova projektnog tima na kojima se odvijala komunikacija između svih članova projektnog tima te dodatno između sastanaka putem elektroničke pošte i telefonski. Partneri su izrazili zadovoljstvo međusobnom suradnjom, komunikacijom i koordinacijom u sklopu ovog projekta.

Najveći broj sudionika na projektu bio je uključen u programe za razvoj i unaprjeđenje mekih vještina pripadnika/ca ciljnih skupina odnosno program radionica i treninga transverzalnih osobnih i organizacijskih vještina koje je bilo organizirano u obliku radionica po grupama s ciljem poboljšanja komunikacijskih vještina u svrhu lakše integracije na tržište rada i razvijanja osobnog kapaciteta u komuniciranju, razviti pregovaračku strategiju, postići viši stupanj samopouzdanja u prezentiranju i uvjerljivosti, prijenos ključnih vještina kao što su socijalna komunikacija i timski rad, vodstvo rješavanje problema, liderstvo i upravljanje stresom, te motivacije i kreativnosti. S obzirom da se 18 polaznika programa „Komunikacijske, prezentacijske i prezentacijske vještine“ i programa „Suradnja i timski rad“ izjasnilo da je uspješno primijenilo vještine i znanja, te 6 polaznika da je razumjelo i primijenilo vještine usvojene tijekom pohađanja obrazovnog programa, iz navedenog se može vidjeti da većina, odnosno 72% sudionika, smatra da je provedba ovih aktivnosti uspješno realizirana u pogledu razumijevanja i primjene vještina i znanja.

U svrhu pružanja usluga mentorstva za pripadnike ciljne skupine, korisnicima prava na zajamčenu minimalnu naknadu angažiran je mentora putem Ugovora o djelu, koji je radio s pripadnicima ciljane skupine. Rad je ostvaren s osobama jedan na jedan te je za svakog pripadnika ciljane skupine izrađen individualni plan. Uslugu mentorstva pružio je Vatroslav Vugdelija angažiran od strane nositelja i partnera na projektu temeljem Ugovora o djelu s ciljem koji povećanja samopouzdanja, osposobljavanja, pomoći u traženju posla, povećanja snage i spremnosti za sudjelovanjem u aktivnostima usmjerenima na samorazvoj, te motivaciju korisnike s naglaskom na njihove prednosti i mogućnosti. S obzirom da je 10 pripadnika sudjelovalo u pružanju usluge mentorstva smatra se da je aktivnost zadovoljena odnosno da su pokazatelji ispunjeni.

Prema mišljenju sudionika dobivenih na temelju anketnog upitnika 50% sudionika smatra da projekt u kojem su sudjelovali općenito doprinosi zapošljavanju i bržoj integraciji na tržište rada marginaliziranih skupina, 67% njih ocijenilo je najvišom ocjenom iskustvo sudjelovanja na projektu, dok

je čak 76% njih zadovoljno načinom izlaganja tema koje su bile u sklopu provedbe programa obrazovanja.

Evaluator nije imao poteškoća s uvidom u projektnu dokumentaciju, kao ni s komunikacijom s voditeljem projektnog tima, što vodi do zaključka da je projektni tim bio veoma učinkovit. Zaključujući učinkovitost provedbe ovog projekta, možemo utvrditi da je isti proveden s visokom razinom stručnosti, transparentnosti i koordinacije između nositelja projekta i partnera na projektu te sa svim vanjskim suradnicima. Veliki trud uložen je od strane nositelja projekta i voditelja projekta u upućivanje ostalih koji su sudjelovali na projektu u njihove obaveze što se tiče tehničkih i administrativnih zahtjeva provedbe projekta, a odgovornosti i konkretna zaduženja svakog od sudionika na projektu u odnosu na provedbu aktivnosti projekta definirane su još u fazi razvoja projektnog prijedloga. Nositelj projekta i partner na projektu, navode zadovoljstvo međusobnom komunikacijom i suradnjom te su otvoreni za suradnju u nekom budućem zajedničkom projektu.

Vrijednost projekta iznosila je 630.272,20 kn te je 100% sufinanciran iz Europskog socijalnog fonda. Povlačenje bespovratnih sredstava i uspješno implementiran projekt svakako predstavljaju dobru referencu za nositelja i partnera iz razloga što uredno ispunjenje ugovora daje na važnosti, a jedinicama lokalne samouprave daje povećane mogućnosti zadovoljenje potreba njezinih građana odnosno pružanje mogućnosti za sudjelovanje na projektu, koje se vrlo vjerojatno ne bi pružale bez sredstava Europskog socijalnog fonda. S obzirom da se mali broj sudionika odmah po završetku projekta zaposlio, tek 12,5% njih, evaluator smatra da opći cilj nije u potpunosti ispunjen, no također, u pogledu zapošljavanja moguća su zapošljavanja i u određenom roku na temelju novih kompetencija jer treba uzeti u obzir i novonastalu situaciju uzrokovanu pandemijom COVID-19.

3.4 UTJECAJ

Vanjskom evaluacijom projekta, a kroz procjenu ukupnog utjecaja projektnih aktivnosti u okviru projekta „Uključi se!“, planirano je povećati mogućnosti za zapošljavanje, umanjiti rizik od socijalne isključenosti i siromaštva marginaliziranih skupina i poboljšati kvalitetu rada stručnjaka koji rade s marginaliziranim skupinama, što je ujedno bio i jedan od osnovnih ciljeva projekta.

Evaluacija je usmjerena na obujam ishoda koje intervencija proizvodi, kao i na presudno pitanje koliki je utjecaj same intervencije, a ne drugih čimbenika, na ishod.

Utjecaj cjelokupnog projekta može se sagledati u segmentu poslodavaca na način da su potencijalni poslodavci bili zainteresirani za potencijalnu suradnju nakon završetka programa te su kontaktirali polaznike vezano za njihove kompetencije.

Rezultati analize pokazuju da je projekt ostvario niz pozitivnih rezultata, te postigao vidljive dobitke. Prvenstveno se to odnosi na umrežavanje svih dionika u provedbi Projekta, stvaranje osobnih kontakata i osobne povezanosti korisnika. Projekt je uspostavio strukturirani model, primjenljiv i za druge osjetljive skupine. Kao najveće dobitke, koje je projekt ostvario, smatra se uspješna provedba programa obrazovanja odraslih te osnaživanje te razvoj mekih i transversalnih vještina nezaposlenih osoba pripadnika marginaliziranih skupina provedbom ciljanih programa, radionica i pružanja usluga mentorstva. Koristeći nova znanja i sposobnosti dobivena provedbom projekta, sudionici su putem online ankete u velikom postotku (82%) izrazili da se nakon provedenog projekta nalaze u boljoj poziciji na tržištu rada prema poslodavcima odnosno da smatraju da će im stečene vještine i znanja pomoći prilikom zapošljavanja. Pronalaskom zaposlenja ponovno će se uključiti u društvo, povećat će im se samopouzdanje i osjećaj vrijednosti. Njihovo zapošljavanje pozitivno utječe i na njihov obiteljski život i osobnu sreću, a kvaliteta života se im je poboljšala u vidu pozitivnog stava i stjecanja samopouzdanja i dodatne motivacije. Povećanje zaposlenosti ili broja poduzetnika na području Grada Metkovića i Općine Kula Norinska, povećat će kvalitetu stanovnika života lokalnih zajednica.

Također, potrebno je osigurati kontinuitet suradnje i ojačati umrežavanje svih segmenata te putem stimulacija poticati poslodavce kako bi pokazali veći interes za uključivanje u provedbu odnosno veći interes za zapošljavanjem nakon završetka projekta.

Rezultati pokazuju da je utjecaj projekta na uključivanje korisnika vidljiv, te da je pridonio boljem uključivanju u zajednicu, obrazovanje i tržište rada, a omogućio je barem određenom broju korisnika i zapošljavanje.

O utjecaju projekta na korisnike osobno, kao i na obiteljske odnose i interakciju u obitelji, sudionici navode kao pozitivno. Korisnici projekt doživljavaju pozitivno i smatraju kako on daje mogućnost za uključivanje u društvo i normalne tokove života, posebice jer pruža mogućnosti školovanja i zapošljavanja. Projekt im povećava samopouzdanje i vraća vjeru u budućnost, odnosno da si mogu ponovno urediti život i upoznati nove ljude.

Sudjelovanje u aktivnostima projekta povećalo im je samopouzdanje, ali i učenje komunikacije s drugim ljudima. Korisnici smatraju da uključenost korisnika u projekt predstavlja dobitak za korisnika, njegovu obitelj, partnere i prijatelje te posljedično širu društvenu zajednicu. Projekt unatoč tome što se veći dio korisnika nije zaposlio, pruža mogućnost za uključivanje u normalan život, povećava socijalne vještine i samopouzdanje i mogućnost komunikacije i stvaranja pozitivnog odnosa s okolinom.

12,5 % sudionika koji su sudjelovali na programu osposobljavanja za „Asistent/ica na EU projektima“ ili „Knjigovođa“ odnosno 4 osobe su nakon završetka programa pronašle zaposlenje iz područja iz kojeg su stekli certifikat. Također, 28 osoba, odnosno 82,4% sudionika smatra da će im

stečeno znanje i iskustvo koristiti kod budućeg zapošljavanja. No, kako je već navedeno u pogledu zapošljavanja treba uzeti u obzir da zbog novo nastale situacije pandemije nema postupaka zapošljavanja.

Zaključak je kako je projekt uspio uspostaviti model, okvir i strukturu za specijalizirani pristup osjetljivim skupinama. Projekt je polučio pozitivne rezultate, posebice u odnosu na pružanje mogućnosti za obrazovanje te poboljšanje statusa na tržištu rada. Pozitivan učinak projekta je i u tome što je omogućio da se uspostave određeni oblici neformalne suradnje i komunikacije među nositelja projekta i partnera na projektu s ostalim ustanovama koje su sudjelovale u projektu.

Problem predstavlja održavanje motivacije korisnika kroz dulje vrijeme, tim više ako sustav reagira sporo i ako je dugo čekanje od završetka projekta do dobitka posla.

Iako je provedba projekta pridonijela većoj senzibilizaciji institucija i osoba koje rade u njima, stigmatizacija je još uvijek prisutna kod poslodavaca i nisu spremni zapošljavati pripadnike marginaliziranih skupina.

Općenito gledajući, i nositelj projekta i partner na projektu, suglasni su da je utjecaj projekta na uključivanje pripadnika marginaliziranih skupina nezaposlenih, u društvo vidljiv, da je pridonio boljem uključivanju u zajednicu, obrazovanju i tržištu rada. Korisnici su također ocijenili kako je utjecaj projekta (50%) općenito doprinio zapošljavanju i bržoj integraciji na tržište rada marginaliziranih skupina. Temeljem online ankete dobiven je direktan feedback sudionika na projektu. Najnižu ocjenu, odnosno tek 2,94% ispitanika, smatra da projekt u kojem su sudjelovali općenito ne doprinosi zapošljavanju i bržoj integraciji na tržište rada marginaliziranih skupina, dok je 11,76% ispitanika također taj aspekt ocijenilo s ocjenom dovoljan. Dobiveni anketni podaci prikazani su u slijedećim dijagramima:

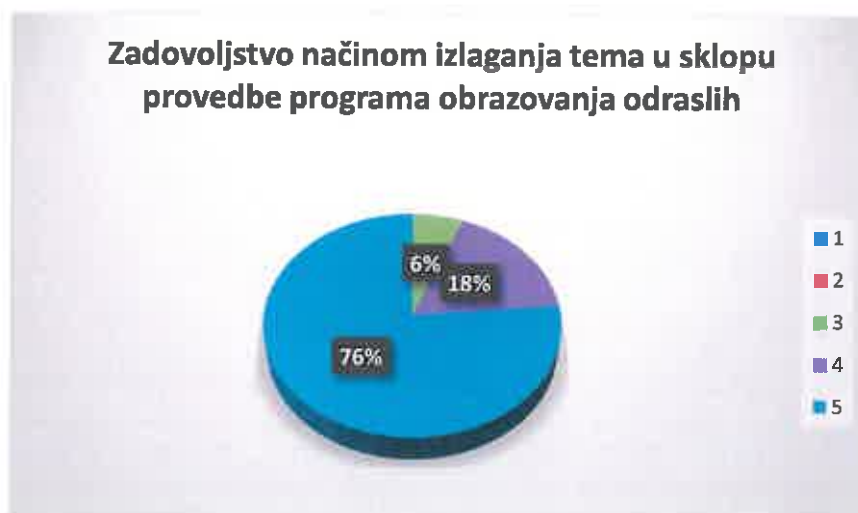

Polovica sudionika izrazito je zadovoljna načinom na koji projekt općenito doprinosi povećanju zapošljavanja i brže integracije na tržište rada. Kako je iz dijagrama vidljivo, samo 2,94 posto sudionika dalo je najnižu ocjenu te smatraju da projekt ne doprinosi povećanju zapošljavanja.

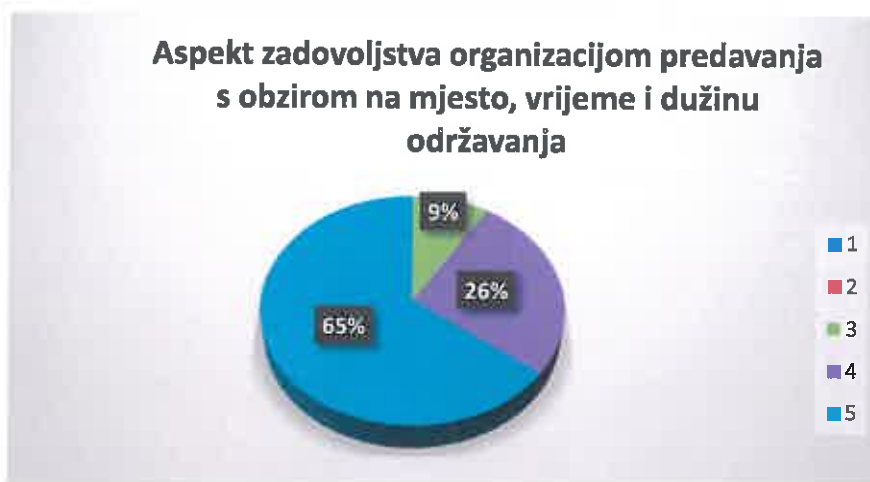
Visoki postotak sudionika, 70,58% izrazito je zadovoljan procedurama kroz koje su morali proći da bi sudjelovali na projektu, dok izrazito nezadovoljan i nezadovoljan nije nitko od sudionika. 11,7% njih ocijenilo je ocjenom dobar, a 17,64% ocjenom vrlo dobar procedure kroz koje su morali prolaziti da bi mogli sudjelovati na projektu.

S obzirom na podatke dobivene od sudionika većina njih također je zadovoljna i načinom izlaganja tema koje su se obrađivale u sklopu provedbe programa obrazovanja odraslih. Kao izrazito zadovoljni, izrazilo je 76,47% sudionika. Samo 5,88% njih ocijenilo je ocjenom dobar dok je ocjenu vrlo dobar dodijelilo 17,64% sudionika. Izrazito nezadovoljnih te nezadovoljnih u pogledu izlaganja tema nije bilo.

Slijedeći dijagram prikazuje zadovoljstvo sudionika u pogledu organizacije predavanja s obzirom na mjesto, vrijeme i dužinu održavanja. Iz navedenog dijagrama jasno je vidljivo da je s najvišom mogućom ocjenom zadovoljstvo ocijenilo najviše sudionika, čak 64,70%. Jednako kao i u prethodnom aspektu nije bilo sudionika koji su bili izrazito nezadovoljni ili nezadovoljni.

Nitko od sudionika sudjelovanje na projektu nije ocijenilo negativnom ni ocjenom dovoljan. Samo 5,88% sudionika ocijenilo je ovo njihovo iskustvo ocjenom dobar, dok je ocjena vrlo dobar zastupljena s 26,47%, a ocjena odličan 67,64%. Na temelju takvih rezultata može se zaključiti da velika većina sudionika smatra iskustvo sudjelovanja na projektu kao pozitivno.

Kao posljednji aspekt zadovoljstva koji su sudionici morali ocijeniti bio je aspekt koji se odnosio na to da li su uspostavili nove kontakte i prijateljstva tokom trajanja projekta, a koja mogu imati pozitivne

učinke. Kao i u prethodnim slučajevima, ocjenom nedovoljan i dovoljan nitko od sudionika nije ocijenio ovaj aspekt. Najveći postotak sudionika ocijenilo je ocjenom odličan i to njih 27,64%.

Također, kao jednu od najvećih dobiti od projekta ističu njegov utjecaj na povećanje samopouzdanja pripadnika marginaliziranih skupina s obzirom da je najveći broj korisnika sudjelovao kao polaznik programa „Komunikacijske, prezentacijske i pregovaračke vještine“ (61%), ali i povećane mogućnosti školovanja i zapošljavanja.

3.5 ODRŽIVOST

Glavni cilj projekta Uključi se! bio je povećati mogućnosti za zapošljavanje te umanjiti rizik od socijalne isključenosti i siromaštva 35 pripadnika marginaliziranih skupina s područja Grada Metkovića i Općine Kula Norinska provedbom verificiranih programa obrazovanja odraslih, provedbom ciljanih programa za osnaživanje te pružanjem usluga mentorstva. Koristeći nova znanja i sposobnosti dobivena provedbom projekta, sudionici su u boljoj poziciji na tržištu rada prema poslodavcima ili se čak mogu odlučiti za samozapošljavanje.

Sudionici na projektu su pronalaskom zaposlenja odnosno budućeg zaposlenja ili samozapošljavanjem ponovno biti uključeni u društvo, povećat će im se samopouzdanje i osjećaj vrijednosti. Njihovo zapošljavanje će pozitivno utjecati i na njihov obiteljski život i osobnu sreću, a kvaliteta života će im se poboljšati. Povećanje zaposlenosti ili broja poduzetnika na području Dubrovačko-neretvanske županije, Grada Metkovića i Općine Kula Norinska, povećat će kvalitetu života lokalnih zajednica. Sudionici na projektu na temelju stečenog obrazovanja mogu konkurirati za radna

mjesta voditelja projekta te radno mjesto knjigovođa. Svi sudionici projekta koji su sudjelovali na programima razvitka osobnih i transverzalnih vještina kroz prezentacije, radionice, vježbe i predavanja o osnaživanju interpersonalnih i komunikacijskih vještina pomoći će im ubuduće u komunikaciji s potencijalnim poslodavcima, budućim kolegama, klijentima i partnerima te u svakodnevnom obavljanju poslovnih zadataka. Također, te vještine pomoći će njihovom samopouzdanju u svakodnevnom životu te poboljšati njihovu komunikaciju s okolinom. Povećano samopouzdanje i osjećaj sreće pozitivno će utjecati na njihovu produktivnost na poslu i u odnosu s njihovim obiteljima.

Sve informacije vezane uz projekt javno su dostupne na službenoj web stranici Grada Metkovića, čime se otvara mogućnost za njihovu diseminaciju i prijenos iskustava dobre prakse na druge zainteresirane aktere, a lokalnoj zajednici se pruža uvid u analizu stanja i buduće razvojne ciljeve ovog područja, što doprinosi održivosti rezultata projekta kroz stvaranje pozitivnog ozračja transparentnosti i uključenosti lokalne zajednice.

4 MIŠLJENJE I PREPORUKE

Opći cilj evaluacije je ocijeniti postupke provedbe i učinak planiranih aktivnosti projekta Uključi se! u kontekstu povećanja mogućnosti za zapošljavanje, smanjenja rizika od socijalne isključenosti i siromaštva marginaliziranih skupina.

Prvotno, s obzirom na aktivnosti unutar elemenata projekta, a to su razvijeni i provedeni programi obrazovanja odraslih, razvijeni i provedeni ciljni programi za osnaživanje marginaliziranih skupina, promidžba i vidljivost te upravljanje projektom i administracija koje su u potpunosti uspješno izvršene, neke čak i modificirane i dodane u toku projekta sa svrhom što boljeg ostvarenja, kako općeg cilja tako i specifičnih, pa se temeljem toga smatra da su sve planirane aktivnosti ostvarene i uspješno provedene. U odnosu na EP.1. Odabir i provedba verificiranih programa obrazovanja odraslih, nije u potpunosti ostvaren cilj iz razloga što nije ostvaren inicijalni ciljani broj sudionika koji je iznosio 35 dok je na kraju bilo 32 sudionika. Preporuka evaluatora je da se buduće aktivnosti ovog tipa pažljivo planiraju u skladu s područjima interesa upravo onih skupina koje su ciljane za sudjelovanje. To se može ostvariti uključivanjem pripadnika ciljnih skupina u samo planiranje kao i analiziranjem provedenih projekata sličnog tipa koji su na svoje aktivnosti uspjeli privući veći broj sudionika te korištenjem njihovih metoda. Također, kod planiranja određenog pokazatelja u smislu broja sudionika na aktivnostima ovog tipa, preporučuje se već u fazi razvoja projektne prijave u obzir uzeti različite čimbenike, kao što su koristi za sudionike, veličina ciljne skupine, pristupačnost mjesta održavanja predavanja i radionica i slično te na taj način odrediti optimalan i ostvariv broj sudionika kako bi se izbjegli problemi u provedbi projekta.

Što se tiče složenosti procedure, konzultirani projektni tim te sudionici istaknuli su da administrativnog opterećenja te iznimne složenosti procedure provedbe, naročito u pogledu prikupljanja, provjere i arhiviranje podataka o krajnjim korisnicima nije bilo. Prema Ugovoru o bespovratnim sredstvima, razdoblje provedbe projekta ugovoreno je na 18 mjeseci. Sukladno Odluci Ministarstva rada i mirovinskog sustava, zatraženo je produljenje provedbe projekta za mjesec dana s obzirom na novonastalu situaciju uzrokovanu pojavom SARS-CoV-2 virusa te se temeljem navedenog smatra da je razdoblje provedbe uspješno ispoštovano.

Kao pozitivan aspekt provedbe, korisnici su posebno istaknuli stjecanje novih znanja i vještina, koje mogu primjenjivati u daljnjem i budućem zapošljavanju. Polaznici radionica postali su povezani, izgradili su međusobno jaču vezu i smatraju da su zbog sudjelovanja na projektu konkurentniji na tržištu rada. Također, zbog sudjelovanja na projektu smatraju da su više uključeni u društvo i sigurniji u sebe.

U sklopu projekta zaposlen je voditelj projekta i projektni asistent koji su provedbom projekta stekli relevantno iskustvo u provedbi EU projekata. Uspješnost provedbe projektnih aktivnosti pokušala

se osigurati realističnim i detaljnim planiranjem, iz čega je vidljivo da nositelj projekta posjeduje znanja i iskustvo. Prijavitelj i partner na projektu također su zadovoljni suradnjom te će i u buduće surađivati i nakon provedbe projekta.

Zbog uvođenja novih mjerljivih aktivnosti te proširivanja postojećih i preraspodjele troškova, korisnici su bili više motivirani i zadovoljniji ishodom projekta. U sklopu projekta provedene su aktivnosti sa svrhom informiranja javnosti o projektu i to kroz razne aktivnosti promidžbe i vidljivosti kako bi objavili činjenicu da je EU sufinancirala projekt te se projekt provodi u sklopu OP ULJP sufinanciranog od strane ESF. Svi izrađeni promotivni materijali zadovoljavaju uvjete vidljivosti definiranim Uputama za korisnike sredstava – informiranje i vidljivost projekata financiranih iz ESI fondova 2014.-2020. Nažalost, također zbog novonastale situacije izazvane pandemijom u pogledu promidžbe i vidljivost do sad nije bila održana samo jedna planirana aktivnost - završna konferencija.

Cilj projekta je smanjiti nezaposlenost marginaliziranih skupina nakon provedbe projekta, što se ostvaruje kao rezultat provedenih obrazovnih aktivnosti. Budući da je zapošljavanje dugotrajan proces koji ne samo da ovisi o sposobnostima, znanjima i iskustvu tražitelja posla, već i o potrebama poslodavaca da zapošljavaju nove radnike, te uzevši u obzir neizvjesnu situaciju na tržištu rada uzrokovanu COVID-19 virusom, evaluator u trenutku evaluacije projekta smatra da procjena razine postizanja cilja ne može biti precizna i istinita, stoga preporučuje praćenje radne aktivnosti sudionika i do 3 godine po završetku projekta.

Nakon završene procjene provedbe projekta, evaluator zaključuje da su projektni rezultati i pokazatelji, uz minimalna i opravdana odstupanja postignuti te projekt smatra uspješno provedenim. Preporučuje se i daljnja prijava i provedba projekata koji imaju za cilj jačanje kognitivnih i profesionalnih sposobnosti marginaliziranih osoba te njihovo uključivanje u društvene aktivnosti, aktivnosti lokalne zajednice i aktivnosti koje potiču bilo kakvu vrstu građanske aktivnosti.